

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 6 frt — kr.
félévre . . . 3 " — "
negyedévre . . . 1 " 50 "
Egy szám ára: 12 kr. o. é.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutca 6. sz.

Felelős szerkesztő s kiadó:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.

Hirdetés ára:

Négyhasábos petit sorként
egyszer közölve 7 kr.,
többször közölve 5 kr.
Bélyegdij: külön 30 kr.

Tartalom: „A mi egyházi zenénk.” (Tolnai József.) — Más idők, más emberek. (Micsinay Pál.) — Egy kis egyházjog. (Szabó Béla.) — Nekrológok. — Belföld. — Külföld. — Vegyesek.

„A mi egyházi zenénk.”

A ki ismeri az istenitisztelel célját, tudni fogja egyszersmind azt is, minő fontos szerepe van e cél elérésében az éneknek, illetve az éneklésnek is. — És éppen mivel az éneknek, illetve az éneklésnek az istenitisztelel céljának elérésében olyan fontos szerepe van; mivel annak kittizött és kivánt célját csak ennek közreműködése mellett érhetjük el: érdekében minden tőlünk tehetőt meg kell tennünk; akkor aztán előmozdítjuk az istenitisztelel céljának elérését is.

A mi istenitisztelelünk általában egyházi életünk minden külső nyilvánulása, így maga az istenitisztelel tartásának helye templomaink is kissé nagyon is ridegek, látó és halló-érzékeinkre hatástalanok. — És ennek oka nem pusztán anyagi szegénységünkben, hanem abban az evang. protestáns elvben is rejlik, a mely nem akarja föláldozni és nem áldozza föl a bensőt a külsőnek, a tartalmat az alaknak, a lényegyet a látszatnak.

Hát hiszen ez helyesen is van így; csak azután a másik szélsőségbe ne essünk, a mely a külsőre, az alakra, a látszatra nem ad semmit. A fő mindenesetre a tartalom, a benső, nem pedig az alak, a külső; de azért engedhetnénk sőt az istenitisztelel célja elérésének érdekében, nagyobb tért engednünk ez utóbbiaknak is, — a nélkül, hogy azért amazokat föláldoznók, avagy föl kellene áldoznunk emezek kedvéért!

Értem ezt különösen az egyházi énekekre, illetve éneklésre vonatkozólag. — Itt nemcsak lehetséges, de egyenesen kívánatos is, hogy az alaknak, a külsőnek nagyobb tért engedjünk; nemcsak lehetséges, de egyenesen szükséges is, hogy a művészetre, név szerint a hangzó művészetre, a zenére, több gondot fordítsunk. — A hangzó művészetnek, név szerint a zenének és műéneknek olyatén fölvétele az istenitisztelel keretébe mint a róm. kath. egyházban történik, a hol egyes ünnepegyesebb alkalmakkor külön-

böző zenekarok és magán énekesek is közreműködnek, evang. protestáns álláspont szerint nem lehetséges. — Nem lehetséges pedig azért: mert Isten igéjével az semmi közelebbi összeköttetésben nincsen s csakis mint az épülésnek, a buzgóságnak elősegítésére, emelésére szolgáló eszköznek lehet és van ott szerepe.

S hogy e célnak, az épülésnek, a buzgóságnak emelésére, a több hangú karéneklés, és magának az egész gyülekezetnek, a legtöbb helyen jelenleg divatozó izléstelen, visszataszító éneklésnél izlésesebb, tetszesösebb, szebb, e művészieshez közelebb álló egy hangú éneklése hasznos eszközül szolgálhat és szolgál, az kétségsébe vonhatatlan igazság. — És ezek, a karének és az egész gyülekezetnek egyhangú éneklése, ide számítva az orgonát is, mint a mely a külön zeneszerekben meglévő minden egyes hangot összefoglal magában, én legalább úgy hiszem, teljesen elégségesek ama célnak, az épülés, a buzgóság emelésének, elérésére.

Tehát azokat, a kik az istenitisztelel éneklésnél, általában az éneklés ügyének vezetésénél a fő szerepet viszik, a kántorokat és papokat, ezekben kell lehetőleg kiképezni: a kántorokat, hogy az éneklést jól tanítani és vezetni tudják. A papokat, hogy alkalmasszerűen választani tudjanak, azokat támogatni, segíteni, szükség esetében helyettesíteni is képesek legyenek.

Felekezeti tanító-képzőink, mint a melyeknek növendékei közül a legtöbben tanítók és kántorok is lesznek, e tekintetben sokat tesznek: tanítanak zongorát, hegedűt, orgonát, zene-szerkesztést és mit tudom én, mi mindent; de hogy azért a mit tesznek, elégséges-e? az már más kérdés. — A végzett növendékek jó nagy része, midőn az intézetből kilép, még a felekezetiéknél is, annál inkább az államiaknál, azt mondják, az éneklésben, az orgona-játszásban, általában a kántori teendők végzésében, meglehetősen járatlan. — Ennek oka egyébiránt az egyénekben is rejlik, aztán meg abban a körülményben is, a mi minden kezdő embernek közös osztályrésze, hogy csak a mindennapi

életbe való kilépésünk után járunk még az igazi iskolába, az élet-iskolájába.

Ha jól tudom a tanítóképzőknél a negyedik év-folyam főképen a gyakorlás éve. — Talán az ének-ügynek is jut belőle valami!? — A hol zenészetileg képzett tanítók működnek, az eredmény, még faluhelyen is mutatja, mennyire lehet vinni. Nemcsak az egész gyülekezet éneklését teszik összehangzatosabbá, szebbé az oda nem való huzástól-vonástól, ferdítések-től megtisztítván, hanem énekkarokat is alakítanak, a melyek nagyobb ünnepek és ünnepélyességek alkalmával nagyban emelik az istenisztelet célját, az építést, a buzgóságot; ott pedig a hol a kántorok (tanítók) zenészetileg képzetlenek, a gyülekezet éneke, a helyett, hogy chorál-szerűbbé lenne, megmarad régi, variációs állapotában. Pedig a variációkat tekintve, tudjuk, országszerte milyen nagy eltérések vannak!

Hogy az egyházi ének ügyében a gymnasiumok is, legalább a felekezeti, tehetnének valamit, az bizonyos; a theol. intézeteknek meg határozottan többet kellene tenniük, mint a mennyit tesznek. — Az ének rendes tárgyként szerepel ugyan a tantárgyak sorában; de az az idő, mit hetenként ráfordítanak (az én időmben, nálunk egy óra volt), kissé kevés arra, — hogy a cél elérhető legyen!

Az énektanítás ezekben, t. i. a theol. intézetekben, főleg több hangra történik. — Hát hiszen szép dolog, mikor a theol. énekkarok a műéneklésben olyan eredményt tudnak felmutatni, mint a pozsonyi akadémiáé az „Önsegélyző Kör“ hangversenyén. Hanem én az ilyesminél előbbre valónak tartanám lehető sok ének-dallamnak egyhangú jó betanulását és gyakorlását. Ha ez megvan: jöhet az is. A mindennapi, a közönséges életben is előbb azt szerezzük meg, a mi elkerülhetetlenül szükséges, és csak azután azokat a dolgokat, melyek kényelmünket kielégítik. A szellemi életben sem lehet másképen.

Ezt egyébiránt általában, és nem a pozsonyi akadémiára vonatkozólag mondtam!

Gymnasiumainkban egyházi éneket nem tanítanak; a theológián egyhangu dallamoknak begyakorlására, ha teszik is, kevés gondot fordítanak: hol ismerkedjék meg tehát az a theologus az egyházi énekek dallamaival? Pedig azokat, legalább a szokottabbakét, ismernie, elmaradhatatlanul szükséges. — Ki tudja nem olyan helyre kerül-e idővel papnak, a hol tanítania, kántoroskodnia is kell? Nálunk is vannak gyülekezetek melyekben paptanítók működnek. De ha folyton nem kell is az illetőnek kántoroskodnia, lehetnek alkalmak, midőn a tanítót helyettesítenie szükséges, péld. betegség, változás sat. esetében. Azért szükséges hogy a pap ha nem is orgona kísérettel, ilyen esetekben az éneket vezetni tudja. — Népesebb gyülekezetben, a hol a templomba járók száma is nagyobb, arra alig fordulhat elő eset, hogy a pap, a tanító betegsége vagy távolléte alkalmával, az ének vezetés dolgában megakadjon; ott mindig akad olyan gyülekezeti tag, a ki azt elvégezi: de mit csináljon kisebb gyülekezetekben, melyekben tanító sincs és ilyen emberek sem léteznek, vagy ha vannak is, gátolva

vannak a templomban való megjelenésben?! —Vagy ének nélkül végezi az isteniszteletet ami lehetetlenség — a mi felfogásunk szerint; vagy kinlódik, nyomorog — a mi semmi esetre sem emeli az építést, a buzgóságot!

Tapasztalatból beszélek. Annak idejében hatunkat avattak föl a papi hivatalra. — És ebből a hat föl-avatottból kettő olyan helyre került káplánnak és helyettesnek, a hol a tanítói hivatal, legalább ideiglenesen, betöltetlenül állott. A mennyire őket ismerem, nemcsak a zenében, de még az egyházi éneklésben sem voltak valami kitünők: mit tettek ezek a — nem is egészen önhibájok folytán ilyen helyzetbe jutott emberek, a kik mint papok úgy a hogy megállják a magok helyét?! Nyomorogtak szegények; míg aztán a nyomorúság megtanítá őket arra, a mit előbb könnyebben megtanulhattak volna!

Hiszen bár ne úgy lenne a dolog de el merem mondani, hogy a theológiából kikerült ifjaknak 20 százaléka (inkább kisebbet mondok), hasonló helyzetbe jutva, nem volna képes énekvezetésére és tanítására. — A műveltebb és tanultabb egyháztagok tudják, hogy az éneklés, mint ilyen nem a papnak a dolga, helyesebben: nem vág „szakmájába; de a túlnyomó többség, mely a „szakszerűséget“ nem ismeri, azt nem tudja és nem érti! És én is azt tartom: ennek a többségnek van igaza! — Ha olyan zenei képzettséget nem kívánunk is a paptól, mint a tanítótól, a ki tanítói hivatalánál fogva, a legtöbb helyen egyszersmind kántor is, azt mindenesetre elvárhatják, és el is várják tőle, hogy a szokottabb egyházi dallamokkal ismerős, azokban járatos legyen! Ha ennél többre is képes: annál jobb! de ennyit tudnia okvetetlenül szükséges volna! *Tolnai József.*

ev. pap.

Más idők, más emberek.

Amint magas kormányunk a közép iskolák ügyeit is rendezni kezdé és ezekről szóló törvénynek szigorú végrehajtását is elrendelé, szegényebb tanintézeteink felett megkondult a vészharang.

Rémesen érinthette ez egész egyházunkat, de legrémesebben az ily tanintézetek fentartó és ügyeiket intéző közegeit, a kik belátván vidékeiken az iskolák szükségességét, minden lehető elkövettek, hogy mind a törvény követelte igényeknek megfelelhessenek mind pedig tanintézeteiket, részint a vidék közönségének, részint egyházuknak fentarthatassák.

És mondhatni, hogy ez nem csekély, nem is felesleges gond. Egyházunk életerejéről való gond ez, mely méltán aggodalommal töltheti el egyházunk minden hú fiának kebelét. E gond annál súlyosabb és emésztőbb, minél jobban éreztetik velünk azt, hogy tanintézeteinket törvényszerűleg saját erőnkéből, és tehetségünkéből nem tarthatjuk fel, és hogy azokat előbb-utóbb minden könnyörület nélkül talán utóbb megérezhető szellemi vesztségünkre és egyházunk csakugyan kézzel fogható hanyatlására be kell zárunk, vagy ami már is hanyatlás, alsóbb tan-

intézetekké átalakítanunk. És miért? Mert szegények s így a törvény követelte szervezkedésre képtelenek vagyunk s a mai lovagias korban a mely sok egyéb másra igen sokat költ, a szegénység könyörtületet nem talál, Krisztus szellemében való segedelmet nem támaszt. — A szegénység ugyan már magában is elég fájdalmas körülmény azonban talán mégsem eléggé jogos ok arra, hogy államunk törvényének szigora által tanintézeteink — annyi éves fenállásuk után megküzdve eddig az időnek különféle viharaival egészen megnyomorítottassanak; annál kevésbé illetékes ok az arra, hogy ágost. hitv. ev. egyházunk a világ piacán hanyatlónak deklaráltassék s középiskoláink p. o. mint mások és még most is az aszódi épen egy lutheránus toll által „semmit érőknek“ és a közvélemény előtt koldulásból tengődőknek nyilvánítassanak. — Mert noha egyházunk, ha nem is egészen leplezetlen koldulásból, de evangéliumi szelidséggel mondva, kegyes és jókedvű adományokból tartá föl magát; templomai, tanintézetei és más jótékony intézetei jóltevő és vallásos büzgalmú alapítók dicső emlékei; noha tanintézeteink tanárai elég megfelelő szellemi műveltség és szakavatottság mellett sok helyütt csak 600 forinttal díjaztának évente, mégis a társadalomnak, de kivált egyházunknak talán nagyobb hasznára lehetnek, mint sok az úrhatnám ambíciójával bíró 1000 vagy 2000 forint subvencionális pénzzel díjazottak: mégsem érdemi meg egyházunk — ha szegény is — egyetlen egy igaz fiától sem, hogy az a világ becsmérélséhez csatlakozva róla kicsinylőleg szóljon. Mert hiszen egyházunk tanintézeteivel együtt, akár a közművelődés, akár a tanügy terén a többi egyházfelekezetekkel még mindig kitünően állotta ki a méltó versenyt, sőt ha szabad ily hasonlattal élni — inkább az volt sértő, a sötétséget és homályt kereső szemekre nézve, hogy ő volt leginkább e honban a szabad szellemnek előharczosa. — De hát ez mind most számításba sem esik. Az idők változnak, változnak bennök az emberek, és az erkölcsök is. A szerény megelégedett kort a fenhéjazó bábeli korszak váltá fel, a tudománynak égbeérő palotákat ohajt emelni s nagy-szerűket vél akkor alkotni a midőn a nép művelődésének természeti folyamányát ignorálván a nép közt az ész és lélek világosságának a legszükségesebb méceit is kioltogatja.

Fájdalmasan idézzük emlékezetünkbe történelmünknek ama józan multját a mikor kiváló, boldog emlékezetű nagyjaink: Nádasdyak, Révayak, Turzóék Perényiek és Balassák, az iskolák szaporításában keresték a vallás, tudomány és erkölcs felvirágzását s minden mezővároskában sőt népesebb faluban is alapítottak felsőbb tanintézetet; eszünkbe jön ama kísértetes kor is, a midőn tanintézeteinknek először szabadon gyakorló jogaik és patriotikus szelleme a „nyilvánossági jog kényszerével“ valának megtámadva s mily nemes lelkülettel és milyen lutheri hősies bátorsággal szálltak tanintézeteink és azoknak fentartói szembe minden fenyegetésekkel. Még most is csengnek füleimben ez ügyben tartott pozsonyi ev.

egyház gyűlésen — tanuló koromban — hallott, egy szőlőműves polgár és egyháza lelkes tagjának szavai a miket, midőn főiskolájuk azzal vala fenyegetve ha el nem fogadja a kormány kezéből a nyilvánossági jogot, hogy elűttetik sok más jog gyakorlatától, ekép monda el: „Wenn wir nur Lehrer und Geistliche erziehen in unserer Schule, für unsere ev. Christ-Lutherische Gemeinde, so haben wir unsern Jesus Christus genug gethan.“ S ennek kiegészítésül lehetetlen meg nem emlékeznünk a pátens-szerű szabályrendeletre is a mely egyházi önkormányzatunkat, szabad jogainkat megtámadta és e miatt kiállott ama nemes harcra melyben többen egész elszántsággal vettek részt, s inkább börtönre vettették magukat, mintsem csak egy szemernyit is hajlandók lettek volna jogaikból engedni. — Ily nemes harcot állott ki ágost. hitv. ev. egyházunk! Zsedényi és Mádayra talán még tudunk vissza emlékezni?! És e harc nemcsak egyedül a protestáns egyház párt- és érdek-harcza, de egyszersmind édes jó hazánk a 48-ban vér áldozattal kivívni megkísért szabadságának — a mely egy időre elnyomva tartatott — dicső harcza volt. Protestáns egyházunk szabad önkormányzata, vallás gyakorlatának szabadsága hazánk szabadságával akkor karöltve járván, az egyiknek feladása, a másiknak elárulása lett volna. És ezért inkább türtünk, szenvedtünk és vártunk ama boldogító reményben hogy „Még jönni kell, még jönni fog egy jobb kor, mely után buzgó imádság epedez száz ezrek ajakán“. E remény pedig teljesült! Vagy 25 nehéz év után el is jött a várva várt kor. A protestáns egyház a pátensnek visszavételével vissza helyezett szabad jogainak gyakorlatába. Hazánk megnyeré a szabadságát s egy idő ótától, a szabadság, egyenlőség és testvériség elvei lengik át országunkat Kárpátoktól az Adriáig, hazai törvényhozásunk — méltányolva egyes népfajok és osztályainak érdekeit — husz év ótától szakadatlanul munkás; boldogittatnak még Bosznia és Hercegovina népei is, csak a szabadságért a hazánkkal karöltve harcolt protestáns egyház és a haza illetőleg kormánya között nincs meg a vélt kölcsönösség és viszonzosság. Hazafiúi jogaink ignoráltak, a szigorú tanügyi törvény által meg vagyunk szorítva jogaink szabad gyakorlatában. Középtanintézeteink szegénységüknel, oly állapotban a milyenben valának — noha megfeleltek ami követelményeinknek — fen nem állhatnak és segedelmet a kormánytól meg nem érdemelnek — illetőleg erre pénz nincs. — Hol van tehát itt a kölcsönös harczért várt kölcsönösség és viszonzosság? Talán abban, hogy a mit idegen kényszer és nyomás alatt megtudánk védeni és tartani az most állami törvényünk kérlelhetlen szigora által semmisíttessék meg?? Vagy abban, hogy önkénytelenül arra a gyanúra ösztönöztessünk, miszerint e kornak irányunkban való mostoha viselkedése alig lesz más mint az absolutistikus kormány idejéből, hamuban rejtett égető parázs éledése. Sajnos e helyzet, és mi tovább még sajnosabb lehet. No de ha a mi középiskoláinktól is törvény követelte szigorú

szervezkedést és berendezést ohajt az állam; ha már minket is kényszerít boldog egyszerűségünket elhagyni és e tekintetben rászorúlni, az ország támogatására, akkor vajmi mostoha elbánás az, egy ágost. hitv. ev. egyház tekintélyével szemben az aszódi gymnasium segedelemért való felfolyamodására egyszerűen azt felelni „nincs pénz“, mert ha törvényt alkotunk, akkor kell hogy legyenek ama eszközeink is a melyek által az alkotott törvényt az életben valósíthatjuk — másként bábelt építünk. Mostoha elbánás ez mi velünk már azért is, mert a szükségrendő segély nem egészen kegyelmi, hanem minket megillető jogos követelmény. Mi ágost. hitv. ev. egyház hívei nemcsak édes hazánknak fiai, hanem országos közadók fizető polgárai vagyunk, sőt még egyházaink közvagyonától: templom, paplak, iskola, jótékony intézetektől, földbirtoktól s. t. b. még most több adót — az úgynevezett „egyenértéket“ — fizetünk, mint hajdan s így a befizetett adók arányához képest ép oly jogunk van talán az országos pénztár támogatásához, mint más — az országban törvényesen elismert — hitfelekezetenek. Azonban nemcsak az adó censusánál fogva, hanem azon sokoldalú szolgálat és köteleiségekért a melyeket lelkeszi hivatalaink az országnak a közigazgatás terén tesznek, szintén van jogunk visszont — kötelezettségre; mert a hol van köteleesség, ott viszont- kötelezettségnek is kell lenni.

Miben rejlik tehát a mai kornak mostoha s jogainkat ignoráló viselkedése? Erre a kérdésre általános kitérő válasz az, hogy a törvényhozás kérelhetetlen szigorában. De ha őszintén vesszük a dolgot s azt vizsgáljuk, milyen álláspontot foglaltunk a kornak ezen mostoha viselkedése ellen? akkor be kell vallanunk, hogy semminőt; nagyon engedékenyek valánk s föltétlen engedelmességgel megbíztunk a magas kormány bölcs rendelkezésében, még annyit sem tettünk, mint a reformatus testvérek, a kiknek lett vala okuk, különben megbizni a kormány intézkedésében, kormány élén lévén az ő legfőbb embereik; mégis zsinatilag rendezték és tisztázták a tanintézeteknek az államhoz való viszonyát.

Gymnasiumaink és az állam fontos horderejű czikk az „Egyház és Iskola“ 19, 20 és 21 számaiban elég helyesen és talán még elég jó idején tárgyalja, hogy mit adtunk föl mindent a meg nem magyarázható engedékenységünk miatt s egyszersmind engedékenységünkől történt tévedésből keresi a lehető kimenekülésre való utakat is.

Ilyen gyöngé elnézésből származott mulasztásunk az állam által szervezett tanítói nyugdíj alap, mely egyes egyházaink és tanítóinkra kivetett pénzbeli adó alapján van szervezve, egyházunk minden beleszólása vagy ellenőrzési felügyelete nélkül. No hát ezt egyetemes egyházunk épen úgy nem szervezhette volna-e? s ennek egybegyűlt alaptökéjéből a lehetőség és igazság határai közt hasonló szorult esetekben — mint most a középtanintézeteink ügye — inkább maga magán nem segíthetett volna-e? Nem lehetne-e itt is visszatérő út, legalább ujon

szervezett tanítói állomásaink és újabb tanítói nemzedékre nézve? Jó mindenestre erről is gondolkodnunk s egyszersmind oda törekednünk, hogy minden egyes egyházainkban — a melyek eddig is az önfentartás fontos és nehéz feladatának elég megnyugtatóan megfeleltek — pénztárak szerveztessenek a melyekből azután, egy oly közalpra is lehetne áldozni, a melyből egyházunk szorított helyzetben segédelmet meríthetne.

Egyházi történelmünk legközelebbi dicső multja; őseink bátorító szelleme s küzdő egyházunk érdeke int és serkent, hogy minden lehetőet elkövezzünk miszerint a labirintusból a melybe már jó messze behatoltunk, kibontakozzunk, s egyházunkat önmagunknak addig is fentarthassuk, a mig jogaink érvényre és elismerésre jutandnak. Igaz nehéz a feladat! de az ágost. hitv. ev. egyetemes egyház is magyarhonban elég erős és tekintélyes arra, hogy egyesült erővel, egyetértés és kitartás mellett, Istennek szeretete, Krisztus urunk kegyelme és Szentlélek bátorító erejével sokat tehet. *Micsinay Pál.*

Egy kis egyházjog.

Két budapesti r. kath. segédlelkész állott nem rég a törvényszék előtt. Mindkettő egy heti fogságra és pénzbírságra ítéltetett. A felsőbírótság azonban feloldotta az ítéletet és a két vádlottat fölmentette. Jogászok nézete szerint ennek az egész eljárásnak a czélja s tanúsága: egy erőteljes vigyázatok, a melyet valamennyi lelkész e tényből levonni tartozik önnönmaga számára. Miután az ügy közös, a kath. és prot. lelkészeket egyaránt érdeklő, méltassuk azt némi figyelemre.

A vád alapját képező eset, mint a legtöbbben ismerik, következő: egy férjezett nőnek gyermekét hozták keresztelni, a mely gyermek azonban nem a férjtől, hanem egy más férfival folytatott viszonyból származott. A keresztelő s anyakönyvező lelkész ezt saját tudomása vagy az illetők bemondása folytán szó nélkül törvénytelennek irta be. Ezért ítéltetett el. S egész jogosan, a törvény értelmében. A törvényes házasságban született gyermek mindaddig törvényesnek tekintendő, míg a férj törvényszéki ítélettel nem kötelezi a lelkészt az anyakönyv rektifikálására. Nem is az ellen szólok. A törvényszék még nagyon humanusan járt el, a midőn a villámcsapás előtt egy ilyen kis dörgést bocsátott előre. Mert hát annak a jele lehet ezen ítélet, hogy immár most szigorúbban fognak végrehajtani e törvények. A mire már csak azért is el lehetünk készülvé, mert egy-két ilyen ítélet felkölti a közönség figyelmét is és többen keresnek majd ilyenmú ügyekkel orvoslást a törvényszék előtt, mely akaratlanul is kénytelen volna szigorúbban föllépni.

De hát mi védje meg a lelkészt az ilyen lapsusok és a vele járó büntetések ellen? Azt mondhatnák: a saját vigyázata. Csakhogy a ki ismeri a lelkeszi hivatalos életet, kénytelen bevallani, hogy ez épen

nem védi meg, legyen még oly beható, nem nyújt teljes biztosságot.

Hogy is megy az minálunk?

Hoznak egy gyereket keresztelni, bemondják az adatokat, ha a lelkész nem ismeri, egy okmányt is mutatnak. De ki garantirozza, hogy az a bemondás helyes, hogy az az okmány helyes-e? (péld. rég elhalt férjének esk. levelével bizonyítja törvénytelen gyermeke törvényességét. Schon da gewesen.) Ha aztán törvény elé kerül a dolog, ki bizonyítja be, hogy a lelkész egy bemutatott okmány alapján írta be az adatokat, s nem önkényűleg?

Szintügy áll a dolog a házasságoknál. Az a kereszt-, esetleg még halott-lelél képes-e bizonyítani, hogy az illető csakugyan házasságra léphet? Egy kis élelmesség s nincs könnyebb, mint akként itt félre vezetni és olyat tétetni vele, a mi a törvény paragraphusa szerint határozottan büntetendő. Oly annyira könnyen tehető ez, hogy merem kockáztatni azt az állítást, miszerint nincs talán 100 lelkész e hazában — protestáns, katolikus egyaránt — a ki az erre vonatkozó paragraphusok értelmében ne volna törvény elé állítható. Igaz, hogy nagy valószínűség szerint fölmentik; de nagyon is hasonlít az az olyan fél kegyelemhez, a mi sem a lelkésznek kellemes nem lehet, sem tekintélyét nem emeli. Nos hát ez esetben vagy a törvény rossz, vagy az eljárás helytelen, nem szabályos.

A törvény nem rossz, szükség van ilyen törvényre.

Igy hát az eljárás helytelen, mert nincs szabatosan körülhatározva. A törvény egyszerűen nem gondol az egészszel. Kimondja, hogy a lelkész minő büntetést kap, ha ilyen meg ilyen hibát követ el. De hogy útmutást is adjon, mikép kerülhesse el e hibákat, erre nem érzi magát kötelezettnek. Segítsenek a lelkészek maguk magukon.

Segítsünk tehát!

Teljes alaposan segíteni, azaz úgy, hogy a visszaélésnek még a lehetősége is kizárassék, lehetetlen. Segítsünk tehát úgy, hogy megnehezítjük kissé az ilyen visszaélések lehetőségét és különösen, hogy elhárítjuk a felelősséget másokra, olyanokra, kik illetékesebbek azt viselni és olyanokra, a kik jobban meg vannak védve a szédelgés ellen, az illetők rokonai, ismerősei, jó barátaira.

Allíttasson ki az egyház a keresztelésnél a szülők által kitöltendő blanquetteket, a melyeken a törvény által különösen figyelemre méltatott adatok számára határozottan körülírt rovatok vannak. Irni most már mindenki köteles tudni és a legtöbb tud is, különösen ev. helyeken. Töltse ki hát ezeket a szülő, vagy annak nevében valamely rokon, írja alá a két keresztstülő, meg a bába és ezzel az irattal menjenek a lelkészhez keresztelni a gyermeket. Így a lelkész biztosítva van minden zaklatás ellen, miután egyszerűen felmutatja a levéltárban eltett szülői keresztiratot, melyből az adatokat kiírta. A mikor aztán csak a szülők vonhatók kérdőre; nem lévén természetesen kizárva, hogy a lelkész, ahol teheti, segítséggel van, magyarázattal szolgál a rovatok kitölté-

sénél. Elejét venné az ilyen eljárás az oly gyakori elferdítésnek is, a mely a rosszul hallott vagy rosszul kimondott nevek felírásából származik. Aztán még nem is egészen új az, hiszen a halotti anyakönyvezésnél is hasonló módon járunk el, lemásolva a halottkémi adatokat.

A hirdetési fölvételnél pedig hozzunk be a meglevőkhöz még egy okmányt, a melyben két ismerőse a hirdetendőnek bizonyítja, hogy tudtokkal semmi akadály nem létezik az illetőnek a választott nővel való házasságra lépése ellen. Így ezekre hárul a felelősség terhe, a mi mindenesetre méltányosabb, minthogy a dologban egészen ismeretlen lelkész viselje azt. Meg van ez a szokás az unitáriusoknál. A közjegyzőhöz is, ha az ember bizonyítványt kér, kénytelen két ismerőst vinni magával. Miért higgyen a lelkész egy embernek, kit nem ismer, midőn az oly bizonyítványt hoz hozzá, melyből kitétnik, hogy ő született, vagy legfeljebb még olyat, melyből kitétnik, hogy volt neki olyan felesége is, a ki már meghalt, de egyáltalán nem az, hogy nincs-e egy most is élő, vagy nincs-e más akadálya házasságának?

Meg kellene aztán pontosan, egyházegyetemileg határozni, melyek az okmányok, melyeket a lelkésznek be kell követelnie (kereszt-, esetleg halottlevél, szülői, katonai, külföldi hatósági engedély és e nyilatkozat) és kimondani, hogy ha ezeket bekövetelte, semminemű felelősség őt nem terheli.

Igy biztosítva volna minden zaklatás és az oly megalázó kegyelemből való fölmentés ellen.

Szabó Béla.

NEKROLOGOK.

A boldogult **Veres Pálnak**, a nógrádi esperesség számos évig volt felügyelőjének, az ev. egyház körül szerzett számtalan érdemeit kellőleg méltányló nekrologot nem kaptunk. E helyett egyik igen tisztelt lelkésztársunk megküldte a „Nógrádi Lapok“ 20-ik számát hol is természetesen e kiváló férfinak inkább politikai és megyei szereplése és működése van jellemezve. Ennek következtében mi csak is életrajzi adatainak száraz közlésére és a gyászistentisztelet lefolyásának vázlatos elősorolására szorítkozunk. Veres Pál született Kutassón 1815. decz. 14-én. Iskoláit, a szülei háznál, Selmeczen, Pozsonyban, Eperjesen végezte. Iskolai tanulmányainak végeztével minden erejét egész haláláig egyházának és hazájának szentelte. Május hó 8-án 11 és fél óraker meghalt Balassa-Gyarmaton. Május hó 9-én d. u. 4 óraker a ravatal kitétetett a megyeháza udvarán. A megyei tisztikar az alispán élén megjelenvén a ravatalnál, az alispán a megye közönsége nevében egy gyönyörű immortell koszorút helyezett a jeles férfiú koporsójára. A gyász istentiszteletet Simko Frigyes balassa-gyarmati lelkész úr végezte, megható gyászbeszédet tartván az elhunyt kitünő férfiú felett. Majd a tisztikar nevében Pajor István fennkölt szellemű bucsu beszédet mondott el. A ravatalnál megjelent a mély gyászba borult özvegy, ki a katasztrófától az élet utolsó perczeig kedves leányával együtt egész odaadással ápolta kedves férjét,

továbbá, leánya Rudnay Józsefné urhölgy, Scitovszky Jánosné, Veres Gyula, Komjáthy Anselmné és többen a rokonság közül. A bucsuztató után Veres Pál tetemei még az nap Vanyarczra szállítottak, hol a temetés máj. hó 13-án nagy részvét és az egész község jelenléte mellett ment végbe. A temetésen résztvettek: Gróf Gyürky Ábrahám, a megye főispánja, Scitovszky János alispán, Harnos Gábor főjegyző, Pajor István árvaszéki elnök. A megyei notabilitások közül ott voltak: Gr. Degenfeld Lajos, Huszár István, Pestmegyéből a Földvári, Tahy, Laszkáry, br. Prónay, Ráday, Majthényi és Desseffy családok tagjai. A lelkészi karból Wladár Victor alesperes és Maróthy Emil vanyarezi, Wladár Miksa sziráki, Fényes Lajos gutai, Szlujka Mihály béri, Vallentinyi Samu dengelegi, Zatkalik Mihály bánki lelkészek nógrádmegyéből; — Moravcsik Mihály aszódi, Melczér Gyula acsai, Pestmegyéből s a vidéki összes értelmiség.

A gyász isteni tiszteletet, Wladár Viktor alesperes és Maróthy Emil ev. lelkész végezték. Wladár Viktor fenkölt szellemű szép beszédben emlékezett meg az elhunyt-ról és számos érdemeiről, Maróthy Emil pedig költői hangulatú mély hatást keltő egyházi beszédet mondott el a ravatal felett.

A temetési szertartást a budapesti pompe funebre nagy fényvel rendezte.

A gyászjelentés következő: Farády Veres Pálné szül. Beniczei és Micsinyei Beniczky Hermin úgy a maga, mint leánya Szilárda és annak férje Rudnoi és Divékújfalusi Rudnay József s gyermekeik: Ilona, Lenke és Margit; valamint sógora: Farádi Veres Gyula, s az összes rokonság nevében fájdalomtól megtört szívvvel jelenti áldott jó férjének, illetőleg leghűbb atya, ipa, nagyapa, testvér és rokonnak, Farádi Veres Pálnak, nógrádmegye egykori szeretett alispánjának s a balassa-gyarmati vál. kerület volt országgyűlési képviselőjének, kir. tanácsosnak, élete 71-ik, boldog házassága 47-ik évében B.-Gyarmaton máj. hó 8-án éjfélkor agyszélhűdés következtében váratlanul történt gyászos elhunytát.

Derzsenye (Hontm.) 1886. május 22-én. — Tegnap temettük el a honti ev. papság nesztorát, nt. Szabó Endre urat, a környékbeli község nagy részvéte mellett. Szabó Endre (azelőtt Schneider) született Börzsönyben 1806. június 11-én földmives szülőktől. Az elemi iskolát szülőhelyén, bölcsészetet Selmecezen, theológiát Sopronban végezte néhai dr. Székács Józseffel. Letevén a condidaticumi vizsgát Lovich Ádám bányakerületi superintendens előtt Besztercebányán; nevelő lett Barátiban, Ipolyság mellett, a Huszár családnál. Egy év után levita lett pestmegyei Tápó-Szelén, hol egy évig maradt. Nem kaphatván engedélyt, hogy a némethoni egyetemek valamelyikét meglátogathassa: a bécsi theologiai facultáson két szemesztert töltött. Haza térvén, egy ideig a bakabányai vegyes normaliskolánál tanított, míg nem 1836. é. június havában Százdra s. lelkésznek szenteltetett fel, mely egynázban hat évig áldásosan működött. 1842-ben átment Derzsenyére, itt 1856⁷-ik évben új díszes boltozott templomot s 1880-ban az új igényeknek megfelelő tantermet építtetett. Még Százdon megnősült, hajadon Jezsovics Teréziát vevén feleségül, kivel öt fiút s egy leányt nemzett. A leányka s

Berti gyógyszerészsegéd és Vilmos végzett jogász fiai elhalván, három élő fiút hagyott hátra, ú. m. Károlyt, a ki jelenleg gróf Chorinszky tiszttartója Endrefalván, Nógrádban; Adolfot, ez végezvén Selmecezen erdészeti akadémiát, most erdőigazgató Kassán; és Gyulát, hontmegyei közép-palójtai lelkészt.

Boldogult hat évig esperességi pénztáros is volt. Hosszas gyöngéledés után f. é. május-hó 19-én jobb létre szenderült. Már csak három hete hiányzott, hogy 50 éves papi — és két holnap, hogy 50 éves házassági jubileumot ünnepelt volna. Jó férj, gondos apa, hív barát, Krisztus hív sáfára szált vele alá a sirba. A temetésen szónokolt Szlávik György f.-almási, parentált Schmidt György egyházmárhothi lelkész. Jelen volt a temetésen kilencz evangélikus, két r. kath. pap s két evang. káplán, a község pedig oly nagy számmal, hogy több $\frac{1}{3}$ -ánál több nem fért be a nagy templomba. Oldalánál már második éve káplánoskodott Bernáth Sándor. — Áldott legyen emléke köztünk.

Schmidt Gy.

B E L F Ö L D .

Lelkész igtatás. Folyó hó 16-án a délelőtti órákban az alsó-sajói ágost. hitv. evang. egyházban egy valóban kegyeletes és megható egyházi ünnepélynek voltam tanuja. Ugyanis ezen alkalommal iktatta be nt. Terray Gyula gömöri ágost. hitv. ev. főesperes az alsó-sajói lelkészt tiszt. Chotváts Pál urat. Az ünnepély 10 órakor vette kezdetét s rövid idő alatt a templom zsufolásig meg telt hallgatókkal. Egy ének elzengése után a szokásos oltári liturgiát Holéczy Samu fekete-pataki lelkész végezte. A második ének eléneklése után oltár elé lépett a főesperes, Chotváts Andre vizesréti és Holéczy Samu fekete-pataki lelkészek kíséretében. Rövid előrebocsátott ima után a főesperes megkezdte beiktató beszédét, melyről el lehet mondani, hogy gondnal volt szerkesztve, kidolgozva és szónokilag előadva. Beszédében kifejtette melyek a lelkész teendői, kötelességei, ha egyháza javát és felvirágoztatását előmozdítni akarja. És épen ezen cél elérése, valósítása céljából átadta az oltár előtt álló lelkésznek a papi hivatal jelvényeit u. m. a templomkulcsot, a Bibliát, kelyhet és az ostyatányért és az agendát. Minden egyes jelvéynél röviden kifejtette annak jelentőségét, értelmét s buzdító és lelkesítő szavak és intelmek kíséretében adta át azokat a lelkésznek, kívánva és kérve működésére az égnek bőséges áldását. Ezzel az oltár előtti hivatalos és ünnepélyes cselekmény véget ért.

Az oltár előtti functio végeztével a beiktatott lelkész lépett a szószékre s elmondá beköszöntő beszédét. Beköszöntő beszédének alap gondolata, volt azon tétel: Miben találja a hű és jó lelkész, pontos és lelkiismeretes működésének jutalmát? Főtételét kifejtette, kimerítette teljesen. A beköszöntő beszéd után oltár elé lépett a főesperes és Holéczy kíséretében s egyházára áldást mondva, a gyülekezet elhagyta a templomot.

A templomi ünnepély végeztével terített asztal várt reánk, melynél a toastok és pohárköszöntések egész özönével mulattattuk a jelenlévő társaságot.

Dobsinán 1886 május hó 21-én.

Egy jelenvolt.

KÜLFÖLD.

Lipcse, 1886. május 5-én. — A lipcsei ev. egyház beléletéből. — Az újabb idők különös jelenségei közé tartozik Németország nagy városainak rendkívüli népessége, minek tanubizonysága többek között Lipcse is. Lipcse 1836-ban — csak addig menve vissza — 34,000 ev. luth. lakossal bírt, mely szám — eltekintve külvárosaitól — 1886-ig 150,000-re növekedett. Természetes, hogy ezen rapid növekedésnek hatása az egyház beléletére nem maradhatott el. Az egyháznak óriási feladat jutott, hogy ezen növekedéssel csak némileg is lépést tarthasson, mert a vallási téren nagy hiányok tüntek fel. Első sorban feltűnt a templom — szegénysége; a templomok t. i. számra nézve semmi arányban sem állottak s most sem állanak a népességhez. Összesen csak nyolcz ev. templom volt mostanáig, ide számítva már a Jakob és Georg Hospitalkirche-ket is. Felejthetlen emlékü dr. Lutherünk, 1519. évi Eck-kel való itteni vitatkozása alkalmával meglátogatta a város templomait is, valjon mit szólna, ha csak néhány évvel előbb látta volna, hogy bár a hívők száma a reformáció óta megtízszereztetett, a templomok száma csak annyi most is, a mennyi akkor volt. Bizony Lipcse e tekintetben sokat mulasztott. Itt kellett tehát kezdeni. Soknak szívéből elhangzott a panasz. templomokkal kell ellátni a templom-szegény várost, s helyes hogy e panasz nem volt kiáltó szó a pástában. Az egyház teljes erejéből hozzá fogott ezen nehéz munkáshoz. Mindenek előtt figyelme a Péter parochiára irányult, ez legszomorúbb helyzetben volt, hiveinek száma bár a 40 ezeret meghaladja, csak egy ősrégi templommal bírt. Ennek legégetőbb szüksége volt új templomra, melynek építéséhez 1882-ben hozzá is fogtak. Negyedfél év alatt épült föl, felszentelése 1885. decz. 27-én vitetett véghez. E templom minden tekintetben a lipcsei templomok gyöngye, ú. n. átmeneti modorban szász homok kőből épített, gazdagon díszítve kívülről belülről, nagyszerű ablakfestményekkel, kőmetszvényekkel, oltárának díszes egy relief: Krisztus Emausban kenyeret törve, a szószék francia mészkőből, nassaui márványoszlopokon nyugszik. Építése közel egy millió márkba került. Fájdalom azonban, hogy ezzel a templomok száma nem nagyobbodott, mivel a régi Peterkirche leromboltatott s így csupán a Peter parochia nyert sokkal nagyobb, fényesebb templomot. De megvolt a kezdet, mely kitartó folytatásra buzdított. Az egyház nem nyugodott, új templomok építéseért lelkesült, mert ebben látta belélete fejlesztésének egyik főtényezőjét. 1883-ban életbe lépett az ev. Kirchenbauverein, mely különösen feladatának ismerte a mindig tovább terjeszkedő város új kerületeit templomokkal ellátni. Ez azon nevezetes év volt, melyben nagy Lutherünk születésének 400 évi jubileumát ünnepeltük s így a Kirchenbauverein ez által is lelkesítve rögtön a tevékenység terére lépett s ugyanazon év nov. 11-éa egy új Luther-templomnak alapkövét tette le. Felszenteltetett ez évi april 4-én s ez időre mint a Thomas parochia második temploma szerepel, csak időkérdés azonban, hogy külön a Luther parochia temploma legyen. A város nyugati részén áll, a Johanna-parkban. Középnagyságú, meglehetősen egyszerű, de igen kedves, nylnánk, magas toronnyal. Építése 225 ezer márkba került, mely összeg csupán kegyadományokból

gyűlt be. Emlékezetes marad e templom nem csupán azért, mert nagy Lutherünk 400 évi jubileumával hozatott összeköttetésbe, hanem azért is, hogy még csak ezzel növekedett az ev. templomok száma. Most nagy munkálatok folynak a Thomaskirchenél, ez alapostul renováltatik s tervezve van két új templom építése.

Az egyház ezen templomok építése körül kifejtett nagy buzgósága azon igyekezete mellett, hogy többé templomok hiányossága által hiveinek vallásos megőrzésére s érlelésére irányult gondviseelésében ne akadályoztassék, meg nem feledkezik a parochiákról s lelkészekről sem. Hiszen magától értetődik, ha a templomok építését sürgeti, mennyivel inkább sürgetnie kell a parochiák s lelkészek számának emelését. Most már kilencz temploma van s ha mindez kevés, mennyivel nagyobb szükség van parochiák szaporítására. Az egyház csak négy parochiára van osztva s 1876-ig csak kettőre volt, tehát az óta haladás történt e tekintetben is. Azonban 150,000 lélek és csak négy parochia, mindegyikre tehát 30—40,000 lélek esik s mindegyiken, ha jól tudom, csak négy lelkész működik; lehet-e ily viszonyok között valódi lelkipásztorkodásról szó; ezen állapot nem maradhat így, nem is tűrhető tovább. S az helyes, hogy ép a lipcsei egyház így gondolkozik s el van határozva, hogy a mint az új városkerületek templomokkal láttatnak el, azok egyszersmind parochiális templomokká váljanak, az egyház új sectio alá esik, részeltetni fog még pedig terv szerint nyolcz parochiára, mert csak így, ha mind ez megtörtént, hiszi az egyház, hogy feladatának megfelelő.

Azonban habár nem tagadható, hogy az egyház ama terve megvalósításához erősen halad, mindezek csak idővel valósulhatnak meg, évek kellene ahhoz. Egy másik igen fontos kérdést szellőztetnek most, mely már most csak azért is fontos, hogy ennek keresztülvitele nem nehéz, t. i. a lelkészek szűkebbkörű lelkipásztorkodásának kijelölése. Más utat óhajtanak, melyen sikeresebben lehetne lelkipásztorkodási tevékenységet kifejteni, azon vannak hogy s túlnépesedett parochiák egyelőre is egyes lelkipásztorkodási körökre részeltessenek. Tény, hogy a lelkész magas hivataltulajdonképi feladatának s lényegének úgy felel meg helyesen, ha élő személyes viszony van közte és az egyháztagok között. Ily hű szeretetteljes viszony a lelkész és hívők között azonban csak akkor lehet, ha az mindkét részről egyformán ápoltatik, mindig az élet örömeiben és szenvedéseiben folytonos találkozás alapján erősítettik és fenntartatik. Ez Lipcseben a viszonyok folytán majdnem sőt egyenesen lehetetlen. Minden parochiánál igaz több lelkész működik, azonban az egyes lelkész számára nincs kijelölve oly tér, melyen lelkipásztori tevékenységét teljesen kifejthetné, oly kör, melybe minél jobban belelélné magát, hanem ő utalva van az egész 40,000 lélekből álló parochiára, úgy hogy nagy idő kell ahhoz, míg ő bizonyos kört magára von, melyben aztán tevékenységét érvényre juttathatja. Vagy nem hoz-e ez bizonytalanságot, elvtelenséget a lelkész hivatali működésébe, nem kell-e mindig attól tartania, hogy más hivataltársa működési körébe vág? Vagy ha sikerül is neki a kívánt viszonyt létesíteni, mily nagy nehézségekkel járhat az — minden oldalú elfoglaltsága miatt — azt megtartani. Másrészt a hívők is utalva vannak a parochia összes lelkészeire, az

egy nem tudja, melyiket válaszsza lelki atyjává, míg közelebbi viszony nem fejlődik ki köztük, melyikhez forduljon, ha gyónni akar, vagy melyikre bizza gyermekének konfirmációi oktatását stb., mily különféle indokok lehetnek itt a határozók. És végre az egyháztagnak ezen lelkészek között tetszés szerinti válogatása által, azt hiszem, a lelkési hivatal is szenved, subjectiv tán külsőségektől függő, tetszéstől függő tényezővé válik. A személykultusz elmaradhatlan következménye ezen berendezésnek. A gyülekezet kész mindig kedvessé vált lelkészével ily személykultuszt üzni. Sokan csak ennek predikációján hiszik, hogy épülhetnek, keresztyénűket egy személytől teszik függővé. De a mostani berendezésnek nem csupán ez a rossz oldala, eltekintve ily személykultuszt üzőktől, hány ezer ember van itt még, kiket még az egyház árnyéka sem éri, kik az egyháznak holt tagjai s ezek leginkább a munkásosztályhoz tartoznak. A lelkészek nem áll módjában ezeket fölkeresni, pedig a nép azt szereti, s a szerint tiszteli az egyházat, ha a lelkész résztvevő szeretettel tanácsadól, vigasztalól közeledik hozzá. Ha a lelkész, miután nem is ismeri őket, munkáját velük szemben mint díjnak kénytelen végezni, bizony az a szegény nép nem közeledik, hanem inkább távolodik az egyháztól, míg végre az ev. egyház helyett más szellemi hatalom karjaiba veti magát. Látjuk, hogy a szociáldemokraczia ép a szegény nép evangéliomává lett, tehát ott terjed legjobban, ahol az egyház tért veszít. Ha már most az egyház ezen fennálló helytelen rendszert megváltoztatni ügyekszik, ezen eljárását csak helyeselni lehet s különben is nem Lipcse volna az első e tekintetben, mivel ezt már más városi egyházak, mint a drezdai, chemnitz-i stb. keresztülvitték.

Visszapillantva a mondottakra, látjuk, hogy a túlnépesedés folytán nagy hiányosságok tüntek fel az egyházi téren, de egyszersmind látjuk, hogy az egyház sikra szállt a veszedelmekkel, küzd ellenük. És tény, hogy ezen hiveinek lelki szükségletei kielégítése érdekében kifejtett munkáját siker és Isten áldása koronázza; a tények bizonyítják, hogy minél tovább él az egyházi öntudat, nő a vallási épülés utáni vágy, szükség. S ha hozzá teszem, a templomi istentiszteletek igen látogatottak, az egyház szolgálatában álló egyesületek teljesen megnyugtató eredményel működnek — így péld. az ev. Männerverein für innere Mission — tagjai leginkább mesteremberek lelkési vezetés alatt, hetenként 1260 predikációt s vallásos iratot osztanak szét a munkás nép között, bizonyára azt lehet mondani, hogy az egyházi élet virágzásnak indult.

VEGYESEK.

— **Fahiny Teofil**, igazságügyi miniszter úr ő Exeja f. hó 25-én volt kegyes a bpesti ág. h. ev. esperesség elnökségét saját házána a legszívélyesebben fogadni. Ugyanaz és a következő napon az egyes fővárosi ág. h. ev. egyházak küldöttségei tisztelegtek nála. El voltak ragadtatva az egyház kitűnő vezérférja azon nyilatkozata által: hogy az Egyház iránti kötelességünk éltünk legelsőbb kötelessége. „Eljen!”

— **A brassói magyar evang. esperesség** e hó 19-én megkezdte működését, kiadván a rendeletet az egyes magyar ev. egyházaknak hogy a szász egyházi ható-

ságokkal minden érintkezést azonnal megszakítsanak, minden aoktól netalán érkező rendeletet rögtön visszaküldjenek s a legtisztelendősebb hangon adják értésükre ezen eljárásuk okát. Tudósító.

— **Baptizmus Pozsonyban.** A multheti sajnos zavarások nem ismétlődtek, Rottmaier bécsi baptista rendőrileg kiutasított, Tatter meg jónak látta családostól eltávozni. A felizgatott kedélyek ennélfogva lecsillapultak s a veszélyeztetett béke helyre állott. A napi lapokban közlött ama hírek, mintha Pozsonyban már valóságos baptista gyülekezet léteznék, annyiban nem felelnek meg a tényállásnak, mennyiben az egy idegen Tatteren kívül más baptista itt sohasem volt, sőt azon két család is, melynek körében a szepesi kovácslegény különös előszeretettel tartotta imaóráit és bibliamagyarzásait. azóta ünnepelesen kijelentette a lelkészek előtt, hogy nem szándékozik kilépni az egyház kötelekéből. Az egyik a vasárnap tartott konfirmáció alkalmával részt vett már az úrvacsorában is, a másik, egy tisztességes, eddigelé mindenkor egyházas érzelmű aggastyán pár, a vele egy házban lakó fia és családjával Tatter fondorkodásai folytán viszállyban élt ugyan, de remélhető, hogy a béke anyala oda is be fog térni és összefüzi újra az elvált szívet. Népünknek józan gondolkozása elég biztosíték arra, hogy hasonló kóros tünetek többé nem fognak előfordulni és hogy baptizmus és más eféle külföldi plánták itt alkalmas talajt nem találnak. Különben a tett tapasztalatok elég „mementót” képeznek Sion óreire nézve általában, hogy résen álljanak és ne csak hivatalosan érintkezzenek a reájok bizott hívekkel. Végre nem hagyható említés nélkül, hogy a „Nemzet”-nek május 22-ik számában foglalt ama közlemény, miszerint „az anabaptisták tömegesen két odaváló templomszolgakakása elé vonultak s az ablakaikat kövekkel beverték”, nem egyéb jól hízott kacsánál, miután egy szemtanu nyilatkozata szerint az állítólagos tömeg két ismeretlen subanczából állott, ki arra menvén nem közel, de ököllet bevert mindössze két táblát. Ennyit az igazság érdekeben.

— **Egyházi választás.** A dobrocsi ág. ev. egyház **Kossuch Gyula** urat felügyelőjévé választotta. E hó 18-án 14 tagból álló küldöttség Holles Dániel dobrocsi ev. lelkész vezetése alatt jelent meg a választás hirüladása végett a szinobányai üvegyárban, mely küldöttséget a megválasztott egyházfelügyelő kitüntető szívesseggel fogadta.

— **Értesítés!** Eperjesen a tiszai ág. hitv. ev. egyházkerületi tanítóképző intézetben a tanképesítési vizsgálatok f. é. június hó 30-án és folytatólag jul. 1-én s következő napjain fognak megtartatni. Az érdeklettek június 15-ig nagytitiztetű Szehtlo János főesperes úrhoz mint a vizsgáló bizottság elnökéhez Eperjesre küldjék be folyamodványaik, végzett tanulmányaikról — és a folyamodás napjáig terjedő működésükről szóló bizonyítványokkal együtt.

— **A pozsonyi ág. hitv. ev. lyceum tanuló ifjusága,** dal- és zeneegyesülete közreműködésével f. hó 27-én nt. Michaelis Vilmos igazgató úr nevenapja alkalmából, hangversenyt rendezett. A műsorozat a következő volt: I. a) Adjon isten a magyarak jó napot, Nagy Józseftől. b) Királyhymnus. Szotyori Nagy Károlytól. Eneklí a dalegyesület. II. Üdvözlő beszéd. Guggenberger Gyula VIII. oszt. tanulótl. III. Potpourri Donizetti „Lucretia Borgia” című operájából. Előadja a zeneegyesület. IV. Magyar népdalok. Eneklí a dalegyesület. V. Fantaisie par J. B. Singelee (op. 121). Hegedűn előadja Felbert Lajos VII. oszt.; zongorán kíséri Mittyák Jenő VII. oszt. tan. VI. A tavasz. Dürner Gy.-tól. Eneklí a dalegyesület. VII. a) Lekaszálták már a rétet. . . . b) Volt szeretóm de már nincsen. . . . c) Szomorú fűz ága, hajlik a virágra. Eneklí Haypál Benő VII. oszt. tan. VIII. Magyar népdalok. Előadja a zeneegyesület. IX. Karének Erkel F. „Hunyadi László” című operájából. Zongora kísérettel előadja a dal- és zeneegyesület.